Література

Барт Р. Мифологии / Ролан Барт. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1996. – 312 с. *Виноградова Л. Н.* Человек – не человек в народных представлениях / Виноградова Л. Н. // Человек в контексте культуры. Славянский мир. – М.: Индрик, 1995. – С. 17-25. *Гапанович Е.А.* Оппозиция "свой" – "чужой" (теоретический аспект) [Электронный ресурс] / Екатерина Алескандровна Гапанович, Нина Сергеевна Смольникова. – Режим доступа: http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/1700--lr--lr-- *Копелев Л. З.* Чужие [Электронный ресурс] / Л. З. Копелев // Одиссей. Человек в истории. Образ "другого" в культуре. – М.: Наука, 1994. – Режим доступа: http://krotov.info/libr_min/11_k/op/elev_1993.htm Многомерный образ человека: Комплексное междисциплинарное исследование человека / [ред. Б.Г. Юдин]. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – 239 с. *Нарожная В. Д.* Оппозиция "свой" – "чужой": проблемы межкультурной коммуникации [Электронный ресурс] / В. Д. Нарожная. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Philologia/29658.doc.htm *Петрова М. Л.* Концепт "свой/чужой" в журналистике и литературе России и Франции на рубеже XX-XXI вв. : автореф. дис. ... канд. фил. наук: спец. 10.01.10 "Журналистика" [Электронный ресурс] / М. Л. Петрова. – М., 2006. – 197 с. – Режим доступа: http://www.dissercat.com/content/kontsept-svoichuzhoi-v-zhurnalistike-i-literature-rossii-i-frantsii-na-rubezhe-xx-xxi-vv *Степанов Ю.С.* Константы: Словарь русской культуры / Степанов Ю. С. – М.: Академический Проект, 2001. – 990 с. *Теория* "коллективных представлений" Э. Дюркгейма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.psyhologymaster.ru/plms-964-1.html *Чужой* [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://ecdejavu.ru/c/Chuzoy.html

УДК 811.111

КУРБАТОВА Т.В.
(Криворізький національний університет)

КОНЦЕПТ ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ У МЕЖАХ КОНЦЕПТОСФЕРИ ГЕОПОЛІТИКА/GEOPOLITICS

В статті досліджені особливості репрезентації концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION в сучасній англійській мові в межах концептосфери ГЕОПОЛІТИКА/GEOPOLITICS. Розглянуті засоби вербалізації когнітивних компонентів концепту.
Ключові слова: концептосфера, геополітика, концепт, глобалізація, номінативне поле.

Курбатова Т.В. Концепт ГЛОБАЛІЗАЦИЯ/GLOBALIZATION в англоязычной картине мира в рамках концептосферы ГЕОПОЛИТИКА/GEOPOLITICS. В статье исследованы особенности репрезентации концепта ГЛОБАЛИЗАЦИЯ/GLOBALIZATION в современном английском языке в рамках концептосферы ГЕОПОЛИТИКА/GEOPOLITICS. Рассмотрены способы вербализации когнитивных компонентов концепта.
Ключевые слова: концептосфера, геополитика, концепт, глобализация, номинативное поле.

Kurbatova T.V. Concept GLOBALIZATION in modern English-speaking worldview within the conceptual sphere GEOPOLITICS. The article deals with some peculiarities the concept GLOBALIZATION representation in modern English within the scope of the conceptual sphere GEOPOLITICS. The verbalization ways of the concept cognitive features are under consideration.
Key words: conceptual sphere, geopolitics, concept, globalization, nominative field.

Глобалізація є сучасною тенденцією розвитку суспільства, яка охоплює всі сфери життя людини, включаючи економіку, політику, культуру, ментальність і мову. Створення міжнародних державних об'єднань, розширення та інтернаціоналізація політичних структур, злиття та поглинання в економічно-фінансовій сфері, уніфікація стандартів людського буття є результатами глобалізаційних процесів. Деякі явища діяльності людини стають настільки уніфікованими, що відбувається зближення їх ментального сприйняття і оцінки в різних етнокультурах. Звідси випливає **актуальність роботи**, яка обумовлена тим фактом, що процес глобалізації є об'єктивним явищем, який впливає на всі сфери людської діяльності, в тому числі і мову. **Метою** даної статті є дослідження змісту концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION, як одного з базових концептів англомовної картини світу. **Завдання** дослідження включають вивчення мовних репрезентацій концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION, його семантичних особливостей та визначення його ролі у концептосфері ГЕОПОЛІТИКА/GEOPOLITICS, субконцептом якої його можна вважати. **Об'єктом** дослідження виступає концептосфера ГЕОПОЛІТИКА/GEOPOLITICS в англомовній картині світу. **Предметом** дослідження є концепт ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION в англомовній картині світу, який вивчається в рамках концептосфери ГЕОПОЛІТИКА/GEOPOLITICS. **Матеріалом** дослідження виступають мовні одиниці, що репрезентують концепт ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION в рамах концептуальної системи ГЕОПОЛІТИКА /GEOPOLITICS.

Як відомо, когнітивна лінгвістика основним своїм постулатом вважає уявлення про концепт як багатомірну ментальну одиницю, яку можна описати шляхом аналізу засобів його мовної об'єктивації. На думку В.М. Піменової концепт розсіяний у мовних знаках, які його

репрезентують у різних мовних контекстах. Для того, щоб відновити структуру концепту, потрібно дослідити відповідні лексичні одиниці, фразеологізми, випадки паремії [Пименова 2004, с. 9].

Сукупність всіх мовних засобів, які об'єктивують певний концепт у конкретний історичний період розвитку суспільства, визначається як номінативне поле [Попова, Стернин 2007]. Номінативне поле включає одиниці всіх частин мови. Його ядро представлене прямими номінаціями концепту, а периферія – номінаціями окремих ознак концепту, що розкривають його зміст і ставлення до нього носіїв мови у різноманітних комунікативних ситуаціях.

Прямі номінації концепту включають ключове слово, тобто репрезентант концепту, яке було обрано в якості імені концепту і відповідно, імені номінативного поля, та його системні синоніми. Також до структури концепту належать похідні номінації концепту, спільно корінні слова, контекстуальні синоніми, індивідуальні авторські оказіоналізми, стійкі сполучення слів, синонімічні ключовому слову, фразеологічні одиниці з ім'ям концепту, паремії (прислів'я, приказки, афоризми), номінації метафоричної природи, стійкі порівняння з ключовим словом, вільні словосполучення на позначення окремих ознак концепту, словникові дефініції мовних одиниць-репрезентантів, тематичні тексти, які розкривають сутність концепту [Попова 2007].

Отже, мова надає доступ до концепту, який здійснюється шляхом аналізу значення певної лексичної одиниці, яка репрезентує концепт. М.М.Болдирєв називає такий аналіз концептуальним аналізом, який допомагає визначити когнітивні ознаки концепту [Болдырев 2000, с. 31].

Термін «globalization» набув популярності в кінці 80-х років минулого століття. Визнаним родоначальником вивчення концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION є Рональд Робертсон, який у 1983р. використав слово "globality" у назві своєї статті, а пізніше у 1992 р. виходить його книга "Globalization: Social Theory and Global Culture". В цій роботі наводиться спрощена трактовка глобалізації як «стискання світу в одному місці» [Robertson 1992, p. 6]. Окремі риси глобалізації з'явились ще в епоху античності, включаючи ріст Римської імперії, який вилився у глибоке переплетіння різноманітних культур і появу міжрегіонального розподілу праці у країнах Середземномор'я. Сучасна глобалізація є останньою фазою довготривалого процесу, який передбачає зміни в соціальній, політичній, духовній, економічній сферах життя світової спільноти. Ці зміни відбуваються у глобальному часовому та просторовому континуумі. Визначення глобалізації, яке дає Девід Хелд в роботі «Global Transformations» відбиває зв'язок концептів ЧАС/TIME і ПРОСТІР/SPACE в сучасній англомовній картині світу: *«Globalization can be taken to refer to those spatial-temporal processes of change which underpin a transformation in the organization of human affairs by linking together and expanding human activity across regions and continents. Without reference to such expansive spatial connections, there can be no clear or coherent formulation of this term»* [Held 1999]. В цілому питання витоків глобалізації залишається відкритим. Історики розглядають цей процес як етап розвитку капіталізму. Економісти пов'язують глобалізацію з появою транснаціональних ринків. Політологи наголошують на поширенні ідей демократизації.

Лексема "*globalization*" із значенням «глобалізація» походить від прикметника "*global*" та продуктивного суфікса -ization, що означає процес [ODEE]. Англомовні тлумачні словники (Oxford English Dictionary, Merriam Webster English Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English) наводять наступні дефініції номену:

1) the process enabling financial and investment markets to operate internationally, largely as a result of deregulation and improved communications 2) the emergence since the 1980s of a single world market dominated by multinational companies, leading to a diminishing capacity for national governments to control their economies 3) the process by which a company, etc., expands to operate internationally [OED]. Домінантним значенням лексеми є наступне: *the process of making something such as a business operate in a lot of different countries all around the world, or the result of this*. На підставі аналізу ядерних репрезентантів концепту можна виділити наступні структурні елементи:

1) суб'єкти (актанти, учасники) глобалізаційних процесів, які можна поділити на групи: а) держави, державні об'єднання, союзи (*the USA, the European Union*), б)міждержавні організації світового та регіонального рівнів (*the United Nations, IMF, The World Bank, World Trade*

Organization, World Health Organization, United Arab Emirates, Organization of American States, Security Council, Council of Europe); в) гуманітарні недержані організації (*International Red Cross and Red Crescent Movement, Amnesty International, Greenpeace*) г) транснаціональні корпорації (*Toshiba, Siemens, IBM, Philips*);

2) об'єкти (сфери дії глобалізаційних процесів): а) економіка (*global/world/international economy, world economic systems, global/international competition/competitor, global company, free trading system, international trade, world commerce, global brand, multicurrency*); б) політика (*global ban, global war, international/world organization, world commission, partnership, world affairs, world balance of power, international/world community)*; в) культура (*cultural diversity, global integration, global education, UNESCO*); г) комунікації (*informational society, the Internet, social networks, global mobility, global English, multicultural society, , multiculturalism*; д) захист навколишнього середовища (*Greenpeace, global environmental issue, Kyoto protocol, international environmental standard, global warming, greenhouse effect, endangered species, extinction, overpopulation*).

3) результати/наслідки глобалізації (*mass migration, integration, standardization, culture dialogue, merge, capital movement, Americanization, cultural hybridization*).

Ядро концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/GLOBALIZATION також представлене лексемами-дериватами ключового номену: *globality* (the potential for global integration, operation, or influence), *global* (pertaining to or involving the whole world; world-wide; universal), *globalism* (the operation or planning of economic and foreign policy on a global basis), *globalist* (adopting or advocating an awareness of global issues, or a global approach to economic or foreign policy), *globalize* (develop or be developed so as to make possible international influence or operation), *globalized, globally*.

Епоха глобалізації породила велику кількість неологізмів, яку слід віднести до периферії концепту (*ghost brand, mass customization, brandstorming, multiculti* та інші). Для створення неологізмів часто використовуються такі продуктивні суфікси, як –ism/izm (*Market-Leninism* – економічна система з рисами капіталізму та соціалізму; *biocolonailism* – безкоштовне отримання від населення знань про місцеву флору/фауну); суфікс – ize (*dollarize* – переорієнтувати національну економіку на долар, *productize* – перетворювати на товар, *genericize* - зробити масовим товаром); префікс de- (*de-globalization* – процес зворотній глобалізації, *de-conflict* – урегулювати конфлікт, *de-risk* – зменшити ризики); також суфікс –ition (*Floridazation*- збільшення частки населення пенсійного віку), -ance (*exceedance* – перевищення кількості речовин), -less (*fables* - про фірму, що не має власних виробничих потужностей). У мові з'явилась велика кількість акронімів (*WAY* – World Assembly of Youth, *NASDAQ* – американська фондова біржа, яка спеціалізується на акціях IT компаній, *yettie* (youth entrepreneurial tech-based twenty-something) – молода людина, яка керує/володіє IT компанією).

Також поширені випадки телескопії (*millianerd* (millionaire+nerd) – міліонер, який заробив гроші на IT технологіях, *optionaire* (option+millionaire) – міліонер, який заробив статок за рахунок фондових опціонів, *channibalism* (channel+cannibalism) – поглинання старого каналу збиту компанії її новим каналом), також похідні від ключового номену – *glocalization, glophobia, glophobic, glophobe*). Слід також згадати випадки конверсії (*to google* – шукати інформацію в Мережі, *to transition* – змінити місце перебування, *buy* - купівля, *spend* - витрата).

Висновки. Засоби вербалізації концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ/ GLOBALIZATION багаточисельні та різноманітні за своїм характером. Велика кількість неологізмів свідчить про важливість цього концепту для сучасної англомовної картини світу. Присутність номінацій, які репрезентують геополітичні поняття у структурі концепту, свідчить про значну роль, яку він відіграє в концептуальній сфері ГЕОПОЛІТИКА/GEOPOLITICS.

Література

Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика. Курс лекций по английской филологии. – Тамбов. Издательство Тамбовського университета, 2000. – 123 с. *Пимонова В.М.* Введение в когнитивную лингвистику / В.М. Пименова. – Кемерово, 2004. – Вып. 4. – С. 9. *Попова З.Д. Стернин И.А.* Когнитивная лингвистика / Попова З.Д., Стернин И.А. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. – 314 с. *Held D.* Global Transformations/ David Held. – Cambridge: Polity Press, 1999. [електронний ресурс] – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization *Robertson R.* Globalization: Social Theory and Global Culture / R. Robertson. – SAGA. – 1992. – 224 с. *Online* Etymology Dictionary [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.etymonline.com *Longman* Dictionary of Contemporary English [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ldoceonline.com/ *Merriam-Webster* Dictionary [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.merriam-webster.com. *Oxford* English Dictionary [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.oxforddictionaries.com.